

9.6 „A JÓZAN PARASZTI ÉSZ KORA” - A MÚLT ÉS HAGYOMÁNY ÉRTÉKEI

KÉRDÉS

- Milyenek voltak régen a települések?

A környezeti nevelés része, hogy a tanulók megismerjék és tiszteljék hazánk múltját, természeti, kulturális és épített értékeit. Az ipari és technológiai forradalom hatására a természeti, a társadalmi és a gazdasági környezetünk egyre jobban átalakult. Megváltoztatta a települések arculatát, az emberek lakó- és munkahelyét. A falvakban lassabban következett be a változás, míg a középkori mezővárosok, szabad királyi városok intenzívebb átalakuláson mentek át az iparosodás hatására. Egyre nagyobb lett a különbség a falvak és a városok között. A fiatalok napjainkban többnyire csak [skanzenekben](#) láthatnak régi faluképet. De egyre kevesebb városban marad fenn a régmúltat idéző történelmi belváros. Fontos, hogy lássák és megértsék a tanulók, mekkora változáson mentek át a települések. (Balassa (szerk.) 1997, Szilágyi (szerk.) 2001, Benicsek M. et al. 2021, Hajnal 2010, Koltai 2014, Pirisi – Trócsányi 2010, Tóth (szerk.) 2014, Woodward et al. 2020)

URBANIZÁCIÓ

A XIX. században az ipari forradalom arra ösztönözte az embereket, hogy a városokba költözzenek a jobb megélhetés reményében. A városokba történő elvándorlás a mai napig tart, ezzel elindult az urbanizáció folyamata, amely a vidéki területek lakosságának folyamatos csökkenését eredményezi és jelentősen megváltoztatta az emberek életét.

TUDTAD?

- 1950-ben a világ népességének 30%-a élt városokban, napjainkban ez az arány 55%-ra növekedett. Az ENSZ előrejelzése szerint ez az arány 68%-ra fog emelkedni 2050-re. Magyarországon jelenleg a lakosság 70%-a város lakó, 1950-ben még 40% alatti volt. Azonban a becslések szerint 2050-re ez az arány a 80%-ot is elérheti. www.ksh.hu

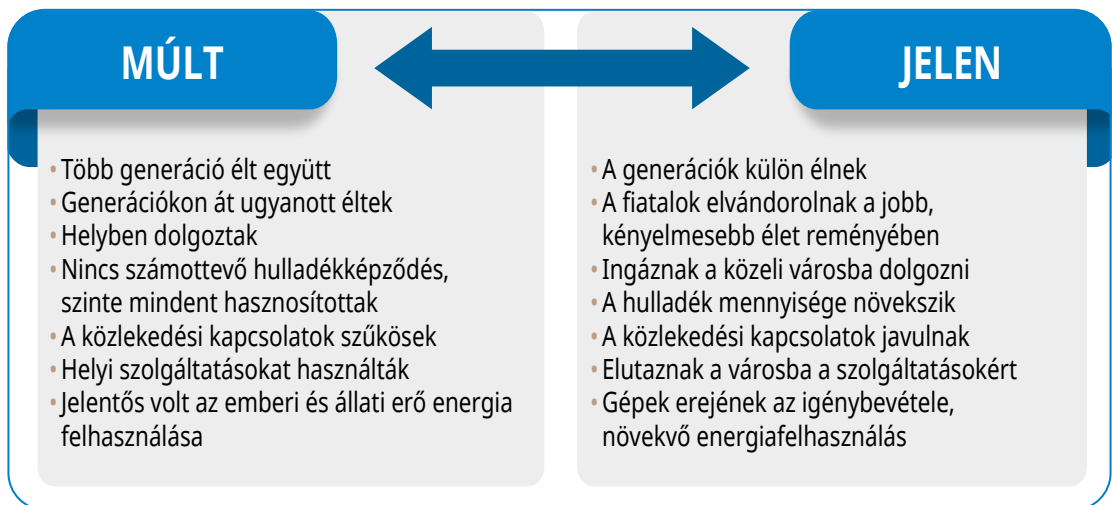
Az urbanizáció (urbis = város) jelentése kettős értelmezésű:

- városodás: mennyiségi folyamat
 - ▶ városok népességszámának növekedése, falusi térségből városba áramlás
 - ▶ községi települések várossá nyilvánítása, városok számának gyarapodása
- városiasodás: minőségi folyamat
 - ▶ a városra jellemző minőségi jegyek, infrastruktúra, szolgáltatások megjelenése és elterjedése a vidéki térségben is
 - ▶ a városi életmód, életvitel elterjedése

Vagyis napjainkban a vidéki települések a lehetőségeikhez mérten igyekeznek a városokra jellemző szolgáltatásaikat bővíteni, hogy megtartsák a lakosságukat.

 **FELADAT**

- A 9.8 ábra segítségével alkossanak véleményt arról, hogyan változott meg a vidéki élet!



9.8 ábra A vidéki életmegváltozása (Woodward et al. 2020 alapján saját szerkesztés)

	FALU	VÁROS
településhálózatban betöltött szerepük	alapfunkciókkal rendelkezik	központi funkciókkal rendelkezik
lakosság	alacsony népsűrűség	magas népsűrűség
háztípusok	többnyire családi házak kerttel	társasházak, emeletes házak túlsúlya; de a kertvárosban, régi településrészekben családi házak
természeti környezet	természetközeli	beépített
szolgáltatások	szűk ellátás	széles körű, változatos ellátás
infrastruktúra	korlátozott kiépítettség	széleskörű kiépítettség
energiafelhasználás	alacsonyabb	magas
gazdaság	többségében mezőgazdasági termeléshez erős kötődés	az ipari termelés és a szolgáltató ágazatok túlsúlya
munkalehetőség	kevés munkahely	sokféle munkalehetőség
hangulat	csendes, nyugodt	zajos, zsúfolt, mozgalmas

9.5 táblázat A falu és a város összehasonlítása néhány szempont alapján (saját szerkesztés)



9.9 ábra Falusi környezet (saját felvétel)



9.10 ábra Városi környezet (saját felvétel)

 **FELADAT**

- A településtípusoknak megvan a maga előnye és hátránya. A 9.9–9.10 ábra és a 9.5 táblázat segítségével hasonlítsák össze a falusi és városi életet!

Napjainkban megfigyelhető a városból a környező falvakba történő visszaáramlás azok körében, akik keresik az élhetőbb környezetet és cserébe, hajlandóak többet ingázni, vagy az online tér előnyeit kihasználva otthonról dolgoznak.

 **IGAZ, HAMIS**

Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? Indokolja a véleményét!

- A falu az önellátás lehetőségét biztosítja.
- A város a kényelem lehetőségét biztosítja.

 **KUTASS!**

- Keressenek a falusi és városi életre jellemző képeket!
Hasonlítsák össze a képeket!
- Keressenek régi fotókat és új képeket a saját lakóhelyükről!
Milyen változások történtek a településen?
- Milyen az okosváros?



JELES ZÖLD NAPOK

- Környezetvédelmi világnap
- Fenntarthatósági témahét
- Ki a tanteremből nap
- Műemlékvédelmi világnap
- A kulturális örökség napjai
- Építészeti világnap és Habitat világnap



KÉSZÍTS PROJEKTMUNKÁT!

- Szervezzünk tanulmányi kirándulást falusi és városi környezetbe!
- Hasonlítsák össze a településképeket, az urbanizáció mértékét!



ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

- Mit mutatnak be a skanzenek?
- Mit jelent az urbanizáció fogalma? Milyen hatással volt/van az emberek életére?
- Miért költöznek az emberek a városba?
- Miért költöznek az emberek a falvakba?